

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Toekomstkansen voor watermolens

molenstichting
Noord-Brabant

MOLENSTICHTING NOORD-BRABANT

G. Sturkenboom

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Watermolens in Noord-Brabant

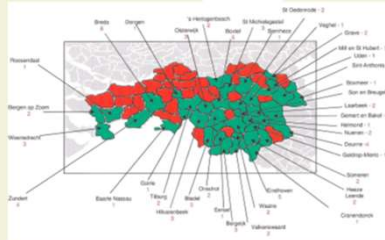
- stroomgebieden
- met maar klein verval

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

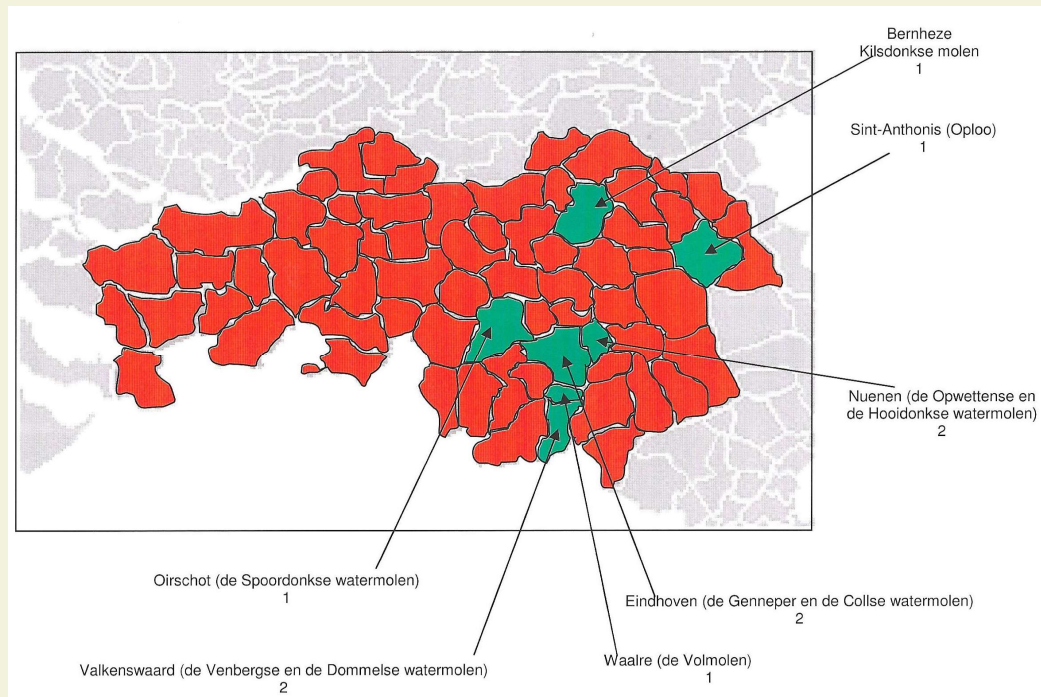

Publicatie 2010:

Totaal aantal watermolen in N-Br
(heden + verleden): 83

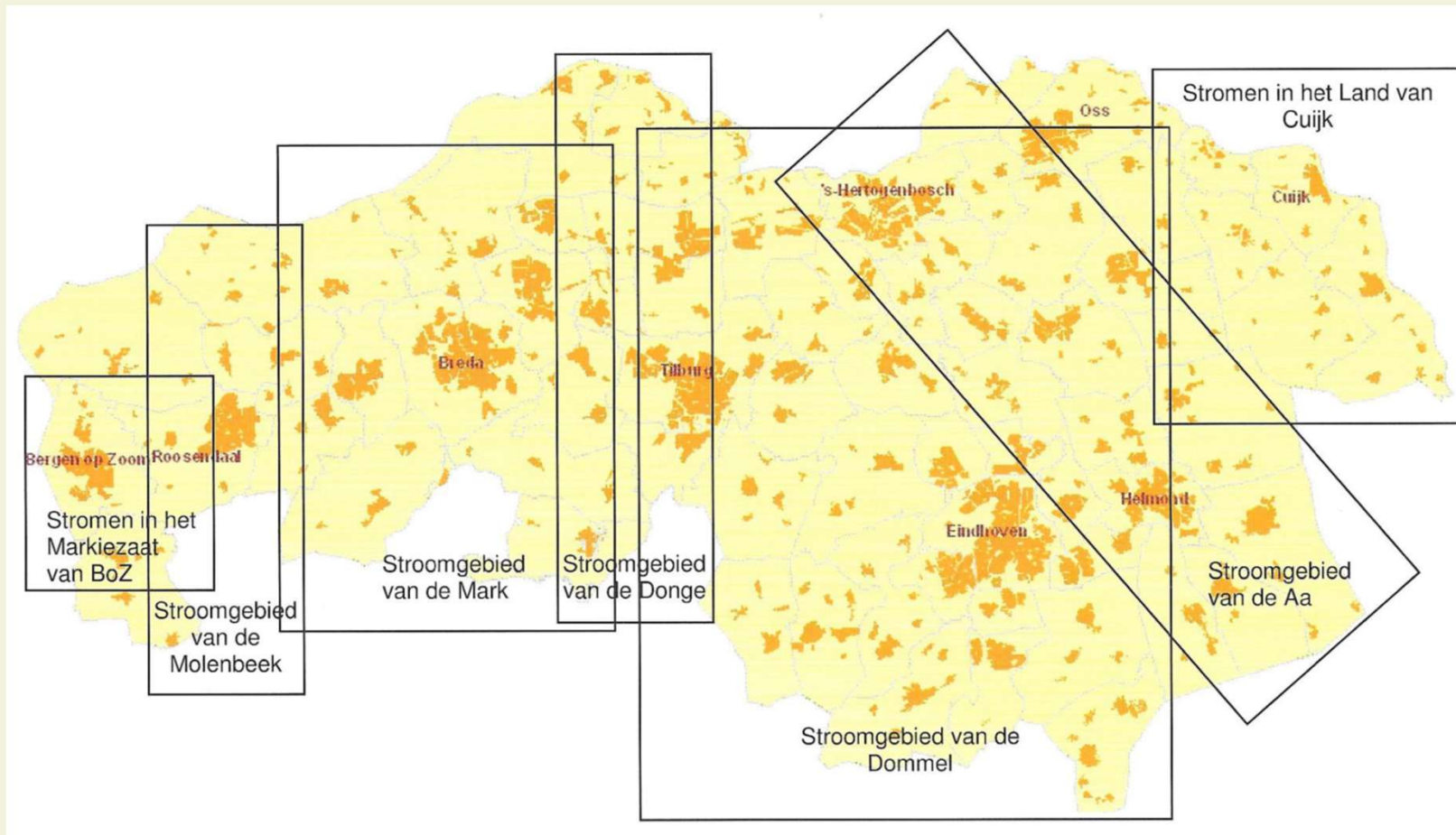
Anno nu: 10

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Stroomgebieden in Noord-Brabant

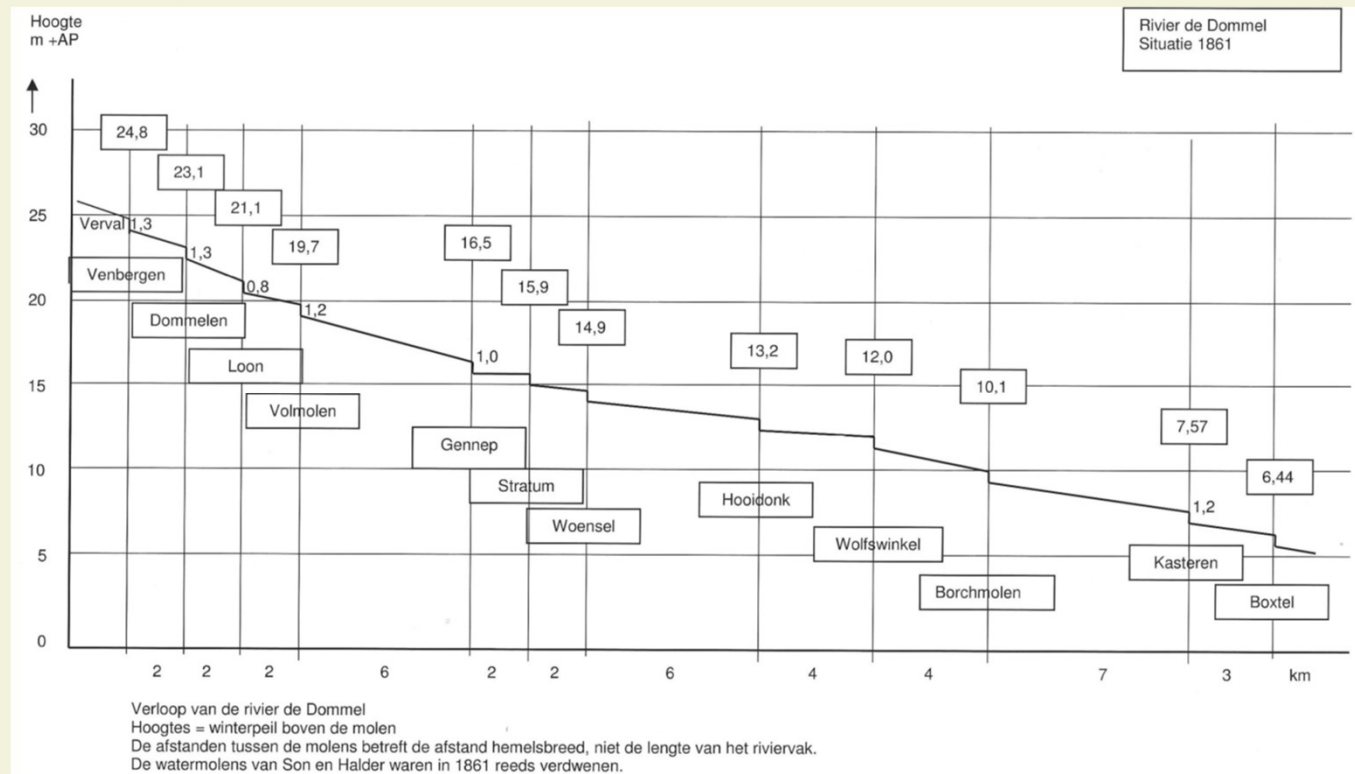

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

De Dommel; lengte Venbergen-Maas: 76 km, verval 22,5 m

- voor stroming verval nodig per 10km: 1 m $\Rightarrow$ 7,6 m verval totaal $\Rightarrow$ rest 15 m
- ooit waren er 15 molens; gemiddeld 1 m hoogteverschil per molen

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

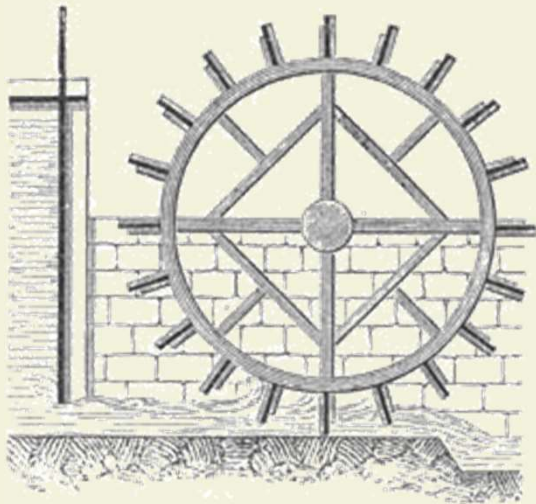
Enige begrippen

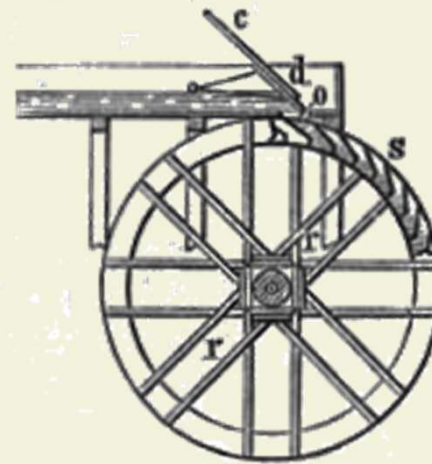
Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

watermolentypen

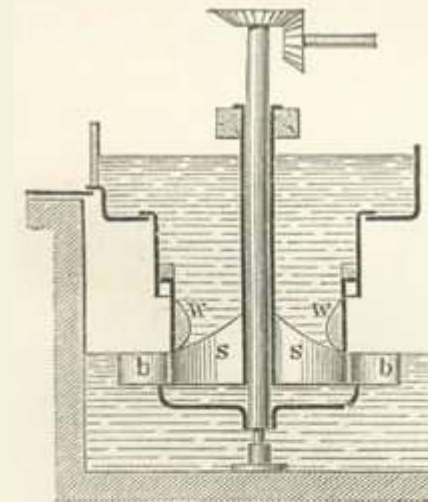
onderslag

bovenslag

turbine

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Watermolenbiotoop

Hieronder wordt verstaan:

- de watermolen, en infrastructuur als bruggen, voorden, kruisende waterwerken incl.
- Waterbekkens (molenvijvers, vergaarvijver of weijer) zolang die bijdragen aan de watervoorziening
- Omgelegde beken en opgeleide waterlopen
- Het direct aan de watermolen te koppelen landgebruik (tuin, boomgaard, beemden, hakhout, houtwallen), wegen, beekovergangen etc.

(De Mars 2011, 2016)

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Watermolenlandschap:

- Een watermolenlandschap is een landschappelijk samenhangend geheel bestaande uit de watermolen, de bijbehorende kunstwerken, oppervlaktewateren, infrastructuur, nederzettingspatronen, en het door het gehanteerde molenpeil bovenstrooms ecologisch en qua grondgebruik beïnvloede gebied binnen de contouren van de hydrologische invloedsfeer (ook wel stuwschaduw).

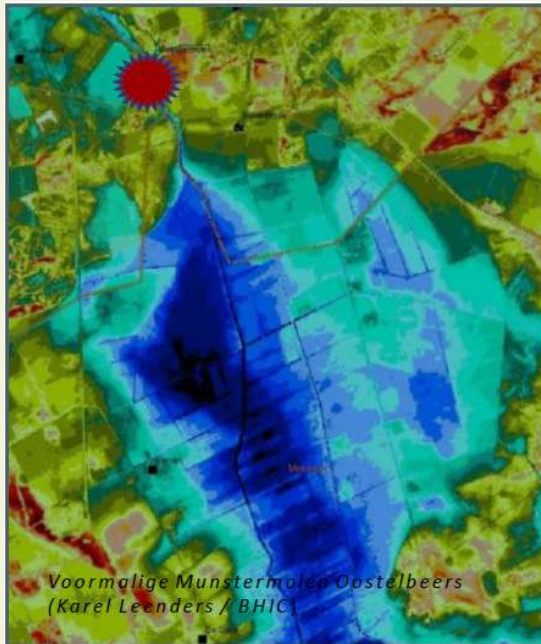
(De Mars 2016)

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

De landschappelijke betekenis van watermolens

Landschapsvolgend

- Op logische plekken
- Knooppunt van wegen / brug
- Relatie met klooster of kasteel

Landschapsvormend

- Hydrologie (hoger waterpeil)
- Bodemvorming
- Bijzondere natuurwaarden
- Karakteristiek beeklandschap

Niet altijd 'natuurlijk'

- Gegraven of verlegde beken
- Voorbeeld Smalwater / Beerze bij Boxtel

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Pilot Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Toekomstkansen voor watermolens

Projectvoorstel 27 februari 2018

Initiatiefnemer
Molentichting Noord-Brabant | contactpersoon: mevr. R. Meijer

In samenwerking met
De Waterfabriek – voor erfgoedvragen | mevr. A. de Vries-Oosterveen
Bureau Overland | dhr. H. Bleumink

molentichting
Noord-Brabant

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Toekomstkansen voor watermolens

Doel van pilot project:

Meer structurele aandacht en aanpak voor Brabantse watermolens in hun omgeving.

Stapsgewijze aanpak/uitwerking in 5 bouwstenen:

- 5 watermolenpaspoorten
- In kaart brengen 17 verdwenen watermolenlandschappen (QuickScans)
- Voorbeelduitwerking landschapsversterking
- Werkatelier
- Concrete voorstellen voor vervolg

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Deelnemers/financiers

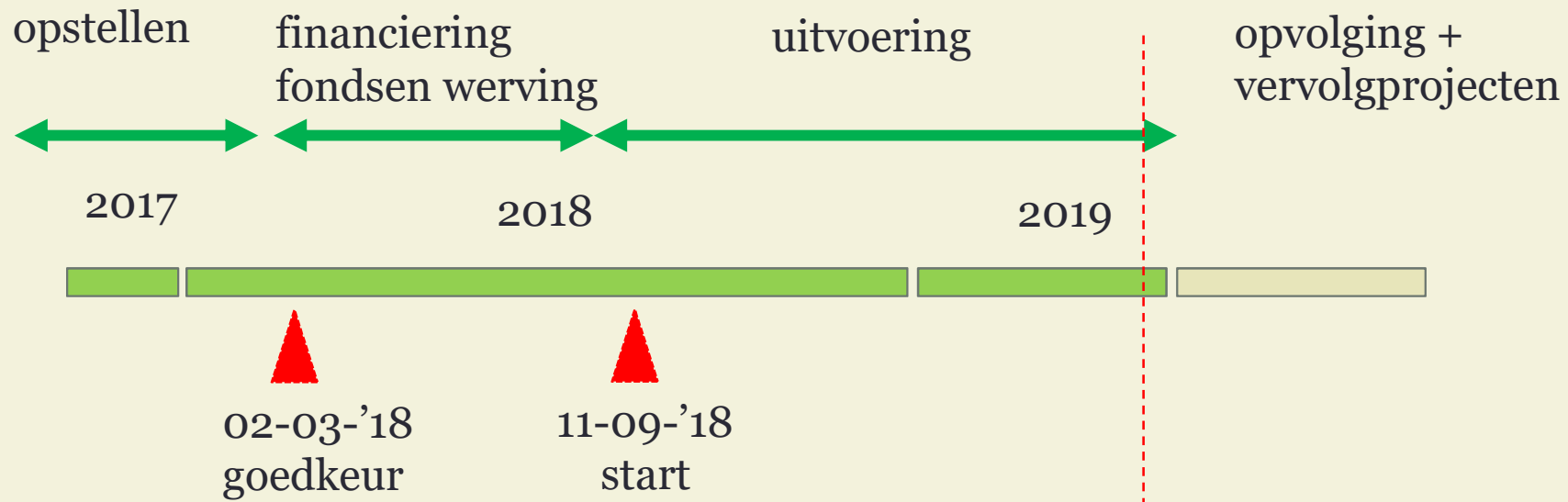
WELKOM →

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Projectplan

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Projectteam/uitvoerenden:

Bureau Overland
Dhr. **Hans Bleumink**
De Benneken 10
5283 TL Boxtel
M 06-15507140
E bleumink@overland.nl
www.overland.nl

HaskoningDHV
Postbus 302
6199 ZN Maastricht
I www.royalhaskonindhv.com
Contactpersoon:
Dhr. Hans de Mars
M 06 – 33730509
E hans.de.mars@rhdhv.com

De Waterfabriek – voor erfgoedvragen
Raadhuisstraat 6
4844 AD Terheijden
T 076 – 5600917
I www.waterfabriek.eu
Contactpersoon:
Mevr. **Akke de Vries-Oosterveen**
M 06 – 33730509
E akke@waterfabriek.eu

Vermeer Duurzame Diensten

Hoge Raam 5
5268 KK Helvoirt
Dhr. **John Vermeer/Mevr. Tiny Vermeer-Pijnenburg**
M 06 -12579879
E vermeerdd@gmail.com

Initiatief:
Mevr. **Riet Meijer**
Adviesraad/Molenstichting
Noord-Brabant

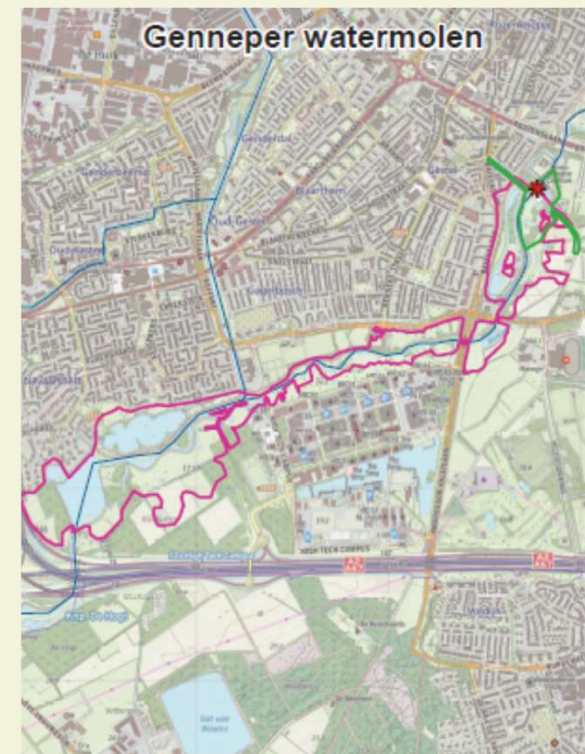
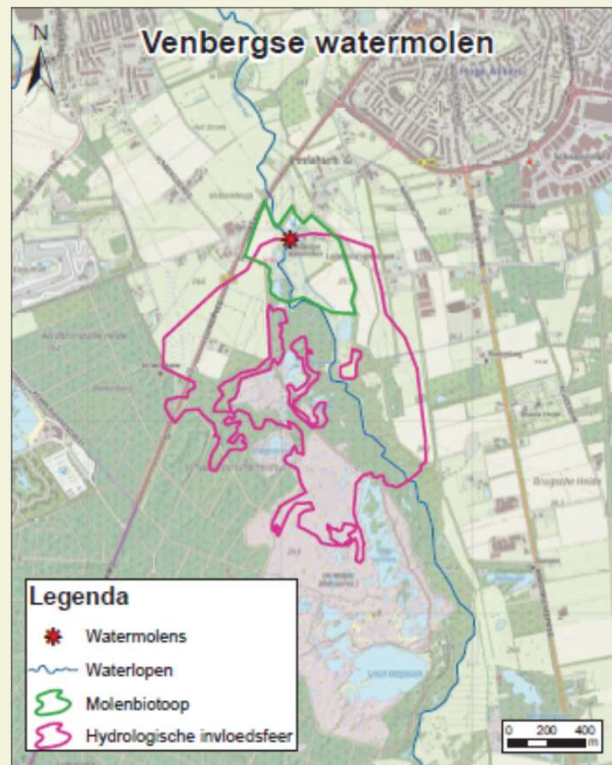
Projectleiding:
Dhr. **Gerard Sturkenboom**
Adviesraad/Molenstichting
Noord-Brabant

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

de onderzochte watermolens met hun biotoop en watermolenlandschap (1)

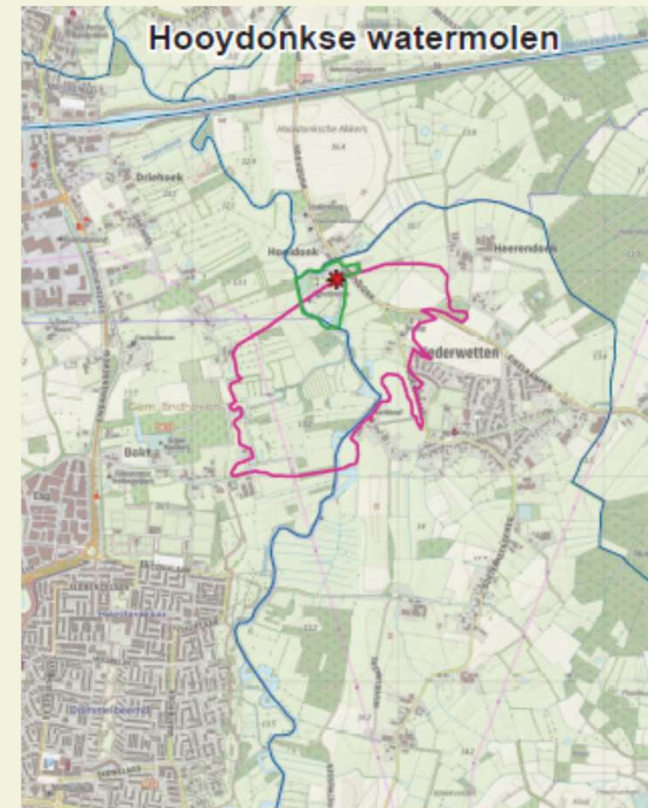
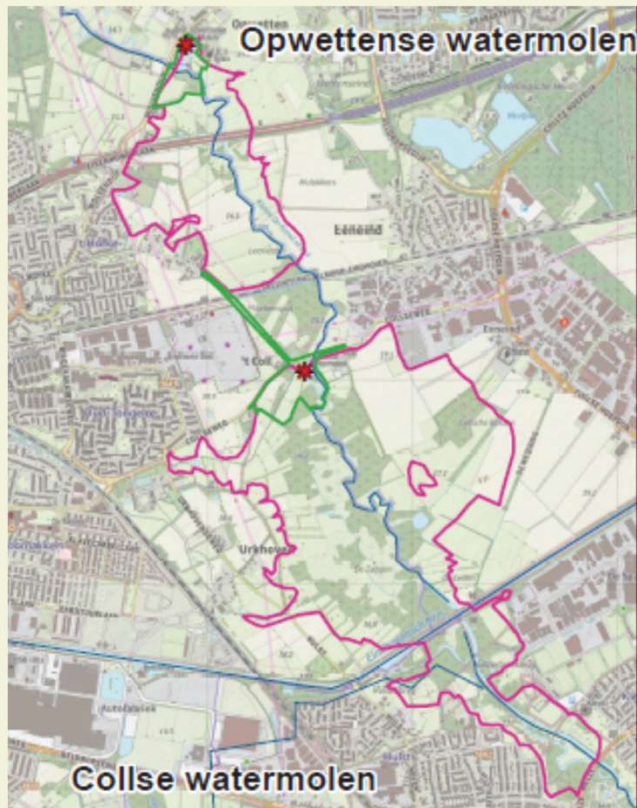

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

de onderzichte watermolens met hun biotoop en watermolenlandschap (2)

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

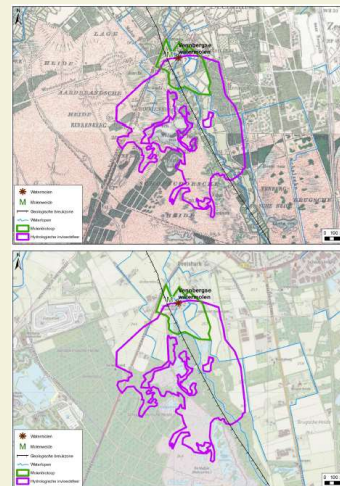

Watermolenpaspoort; Voorbeeld: **Venbergse watermolen**

Algemene kenmerken		Omschrijving/toelichting
Plaats	Valkenswaard 211	Gemeente Valkenswaard
Waterloop	Dommel	Waterschap de Dommel
X-Y coördinaat	159052 - 371965	Ten-Bruggencate nr. 00295 Van Halbeek nr. 22
Kadastrale percelen	Gemeente Valkenswaard Sectie K Nr. 6	
Eigenaar	Particulier	J.J.M. Rietra
Type molen	Onderslagmolen	Waternad Ø: 5,56 m
Water-stuwrechten	Eigenaar	J.J.M. Rietra
Functie	Korenmolen	
Bouwjaar/oudendom	850-900 1227 1895 omstr. 1898 1925 1966 1973-77 1977-1996 1985 2012-2018	Molen vermoedelijk gesticht vanuit de Abdij van Postel Eerste vermelding Het molengebouw in zijn huidige vorm verbouwd (delen van het gebouw zijn veel ouder). Aanwezigheid vloeiweiden (Molenweide) Oleomolens afgebroken: Graanmolen voorzien van huidige, nagenoeg onderhoudsvrije metalen rad (afk. uit Duitsland). Maalbedrijf gestaakt. Restauratie van de watermolen na staat van 1985. Molen periodiek (recreatief) in gebruik Palingvangst op de molen gestaakt, nadien geregeld verzanding. Restauratie molen; Onderslag- gang voormalige oleomolens gevonden en teruggeplaatst. Graanmolen weer frequent in gebruik
Monumentenstatus	v.a. medio 2019 Beschermd	Rijksmonument (15 mei 1966). Monument nr. 36872
Landschappelijke waarde	Zeet groot	
Natuurbescherming	Natte Natuurpark Natuurmonument Brabant Natura2000	Stroomopwaarts Stroomop- en afwaarts Stroomop- en afwaarts

Thema 1: Molencomplex			Oordeel
Staat van hoofdgebouw (molen)	Zeet goed	Gerestaureerd door eigenaar in 1973-1977, en in 2012-2018.	
Staat van bijgebouwen	Goed	Het molenhuis (c. 1865- 1879) is als café ingericht.	
Bijzondere elementen	Schans Relict vloeiweide - sluisje		
Maalwerk	Intact	Graanmolen maalvaardig, (Kollergang recent teruggeplaatst)	
Waternad	Intact	Dateert al van voor 1925.	
Overige gebruiksvormen	-		
Waterwerken			
Stuwwerken	Zeet goed	n.v.t.	
Sluiswerk/ Verdeelwerk			
Molenkolk	Goed	Molenkolk achter de stuw is bewaard gebleven, deels bekaad, o.a. ten behoeve van kano's.	
Stuwpeil	Gemiddeld: 24,60 m + NAP Zomerpeil: 24,51 m + NAP c. 23,85 m NAP		
Historisch stuwpeil	Zomerpeil 24,60m+ AP Winterpeil 24,88 m+ AP Onderpeil 23,0 m+ AP		
Afslag-/overlaat	-	De molen ligt in de hoofdstream.	
Vispassage	-	n.v.t.	
Eindoordeel Molencomplex	Zeet goed	Molengebouw, rad en waterwerken intact.	

Thema 2: Watermolenlandschap			Oordeel
Afvoer: Dommel	Gemiddeld Ø: 1,6 m³/s		
Stuwschaduw - Oppervlakte	123 ha	Watermolenlandschap: 127 ha	
Molentop (ha)	19,8 ha	(Deels landgoed status)	
Morfologische toestand beek	Zeet goed	De watergangstructuur van de beek is nagenoeg onveranderd gebleven	
Morfologische structuren dalvloer	Zeet goed	Het dal bestaat bovenstrooms grotendeels uit alluviaal bos en overige natte natuur.	
Actueel landgebruik op het dalvloer			
Natuur	Ext. Grasland Bos: Alluviaal	10% 50%	
Water	Bos: productie Vijvers	5% 5%	
Bebouwing	In historische context	0%	
Agrarisch	Modern Alkars Weide	0% -5% 30%	
Authenticiteit landschap	Kavelstructuren	Goed	
- Lijnvormige elementen		Zeet goed	
Eindoordeel molencomplex		Zie thema 1	
Eindoordeel Watermolenlandschap	Zeet goed	Het watermolenlandschap is behouden gebleven en vormt een belangrijk natuurgebied.	

Thema 3: Techniek – onderslag			Oordeel
Afvoer Dommel	Gemiddeld Ø: 1,6 m³/s Maatgevend (MA): ?		
Opp. Molenlandschap	145 ha		
Waternad	Metalen rad (1925)	Ø 5,56 m, 0,7 m breed, 32 houten schoepen	
Overig gangwerk	Hout	Sleepluiswerk	
Maalwerk	Korenmolen	Houten maalstoel: 1 koppel 17 ^{de} kunststenen. Kollergang Ø 2,5m teruggeplaatst.	
Water-/stuwrechten	Eigenaar	J.J.M. Rietra	
Verval (Vh)	1,3 m		
Stuwpeil	Gem. 24,60m NAP		
Functioneel gebruik		De molen is maalvaardig, maar was lang buiten gebruik. Vanaf medio 2019 wordt frequent gebruik hervat.	
Minimaal debiet (Ø)	Ø=0,35 Av = 4 kW Ø _{min} = 0,9 m³/s	Verzanding, door buiten gebruik stellen vanaf ca 1985.	
Maalwerk	Intact	Zie thema 1.	
Waterwerken	Intact	Zie thema 1.	
Eindoordeel Techniek	Zeet goed	Technisch intact, voldoende water en wordt sinds 2019 weer regelmatig gebruikt.	

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

QuickScans 17* verdwenen watermolens

Factsheet volgnr.	Verdwenen molen
1	Loondermolen van Waalre
2	Sonse watermolen
3	Watermolen van Wolfswinkel
4	Kasterense watermolen van Liempde
5	watermolen van Halder
6	watermolen van Bergeijk
7	watermolen van Westerhoven
8	Keersopper watermolen van Riethoven
9	Steventse watermolen
10	watermolen van Heugten
11	<i>Poldermolen bij Kasteel Heeze</i>
12	watermolen van Heeze op Strabrecht
13	watermolen "Het Meulke"
14	watermolen van Moergestel
15	watermolen te Qualen
16	Heukelomse watermolen
17	Watermolen van Luissel

Voorbeeld Kasterense watermolen Liempde

4	Kasterense watermolen van Liempde		
identificatie	gemeente		Boxtel
	adres		Kasterensestraat, 5208 NV Liempde
	coördinatie		N 51.582023 O 5.366339
	actuele situatie		verdwenen
	rijksmonument		n.b.
	van Bruggecate nr.		4346
	van halder nummer		33
	eerste datering		1312
	in gebruik tot		1936
	zomerpeil +AP		6,87
winterpeil +AP		7,57	
waterloop		Dommel	
Herkenbaar land- schappelijk ensemble (buiten beekdal)	historische bebouwing	1	Buurtschap Kasteren (en markant maar geen directe relatie met molen is het oude Duits lijntje (thans wandelroute))
	lijnvormige elementen (wegpatroon, molendijk)	1	
	kavelstructuren grondgebruik	1	
	morfologische structuur en hoogten	1	
	relicten (structuren en patronen)	0	
Herkenbaar molenlandschap (binnen beekdal)	watgangen structuur	0	De watgangstructuur in de directe omgeving van de molen is veranderd, maar nog wel herkenbaar gebleven. Het bovenstroomse traject is qua structuur zelfs bewaard gebleven (kern molenlandschap). Stroomafwaarts van Duits lijntje, ter hoogte Boxtel en A2, danig veranderd
	wegen, paden, beekknijping	1	
	fysiske relicten, lijnen, patronen	1	
	bijzondere objecten	0	
Herkenbare waterwerken of objecten	locatie bekend	1	
	historisch gebouw/objecten	0	
	molen installatie en waterwerken	0	
	fysiske relicten (palen, fundamenten, muren, puin)	1	
Totale score (molenlandschap)		8	
Waterschap opgave	waterberging	0	Beekherstel boven- en benedenstrooms van de watermolen vanaf 2023. Startfase in 2023
	startfase	0	
	beekherstel en vissen	1	
	startfase	1	
	lokale initiatieven	0	
Totale score (beleid + initiatieven)		2	
N2000/ Natuur netwerk	Natie Natuurparels	1	stroomaf- en opwaarts
	Natuurnetwerk Brabant	1	stroomaf- en opwaarts
	Natura2000	0	
Totale score (N2000/Nat.netwerk)		2	

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

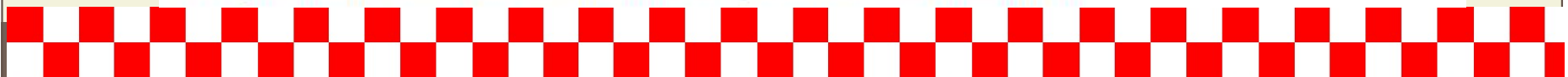
Factsheet	Van Halder nr	Verdwenen molen	Rangorde op criterium			Totaal score	Gewogen rangschikking
			Erfgoed	WsOpgave	Nat.netwrik N2000		
1	24	Loondermolen van Waalre	2	1	4	7	1
9	39	Stevrtse watermolen	4	2	1	7	2
4	33	Kasterense watermolen van Liempde	1	4	6	11	3
7	37	Watermolen van Westerhoven	5	6	2	13	4
3	31	Watermolen van Wolfswinkel	3	5	7	15	5
13	47	Watermolen "Het Meulke"	11	3	5	19	6
8	38	Keersopper watermolen van Riethoven	8	9	3	20	7
2	30	Sonse watermolen	6	7	8	21	8
16	60	Heukelomse molen	7	8	14	29	9

Tabel 4.4 Gewogen rangschikking van de negen hoogst scorende Verdwenen molens uit het onderzoek

In bovenstaande tabel 4.4 zijn de uitkomsten samengebracht. Hieruit volgt een gewogen rangschikking waarbij de top zes dan wordt ingenomen door:

- *Loondermolen (Waalre).*
- *Stevrtse watermolen.*
- *Kasterense watermolen (Liempde).*
- *Watermolen Westerhoven.*
- *Watermolen Wolfswinkel.*
- *Watermolen Het Meulke.*

De totaalscore van de eerste twee molens is weliswaar gelijk, maar zowel wat betreft Waterschapsopgave als Erfgoedwaarde scoort de Loondermolen hoger dan de Stevrtse molen.

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Werkatelier (Geldrop 04-04-'19)

Watermolenlandschappen – Energielandschappen - Dommelbiografie

- Naar een convenantborging in het ruimtelijke beleid?
- Energielandschappen van de toekomst
- Meekoppelkansen (verdwenen) watermolenlandschappen
- Landschapsbiografie van de Dommel
- Zichtbaarheid en beleefbaarheid van watermolenlandschappen (landschappelijke versterking)

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Landschapsversterking (Opwetten-1)

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Landschapsversterking (Opwetten-2)

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Landschapsversterking (Opwetten-3)

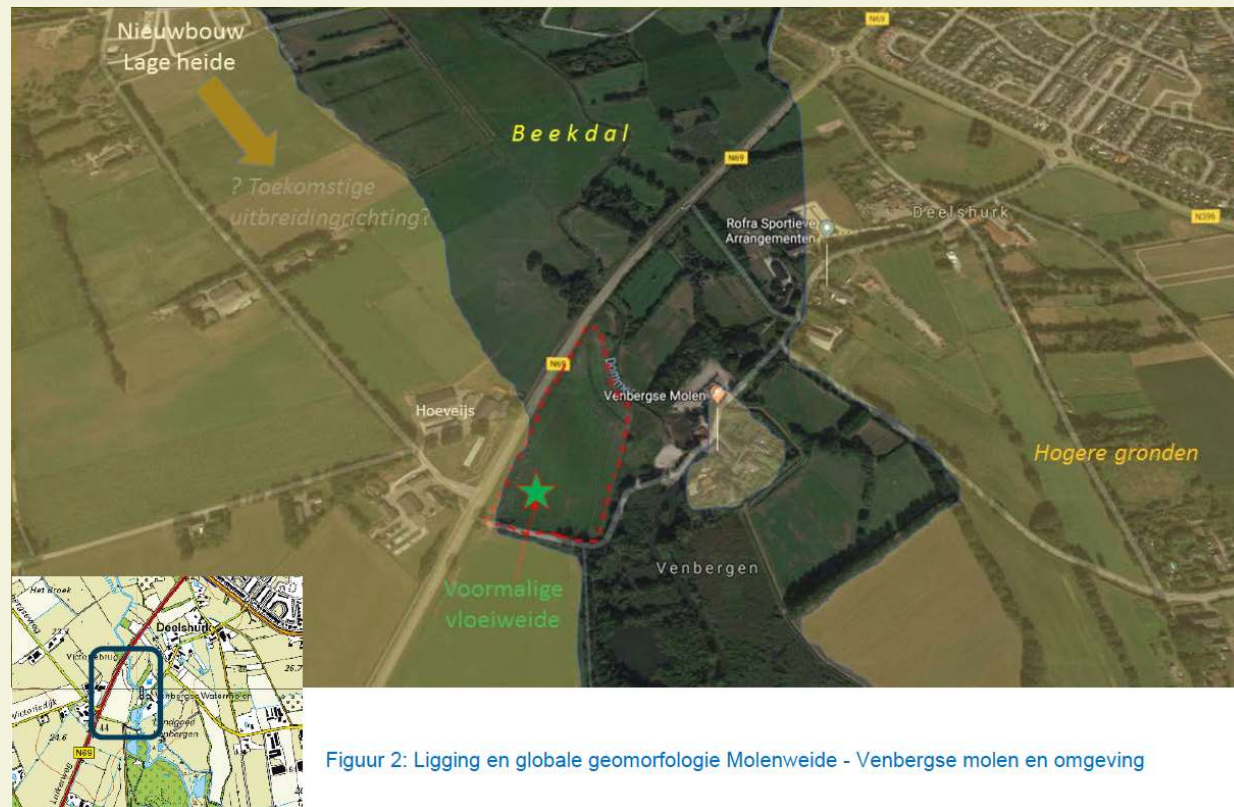
- Concreet plan; afgestemd met particuliere eigenaar en Brab. Landschap
  - Link met Van Gogh
    - ✦ schilderij molen
    - ✦ referentie: tijd dat Van Gogh in Nuenen werkte (1883-1885)
  - Kosten: € 767,70
  - Planning:
    - ✦ Uitvoering in najaar (aug.-nov.) '19, daarvoor
    - ✦ Aanvraag begin/medio juni '19
  - **Hoofdaannemer Molenstichting N-B; incl. garantstelling, co-financier**
    - ✦ € 300,- van Molenstichting
    - ✦ Mogelijke medefinanciers Nederland Zoemt, Landschapsfonds
  - Van Gogh Brabant (Vincentre) wil ondersteunen in vorm van communicatie

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Landschapsversterking (Venbergse watermolen)

Figuur 2: Ligging en globale geomorfologie Molenweide - Venbergse molen en omgeving

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Tot besluit: resultaat vraagt om besluitvorming (1)

- **Landschapsversterking.** Voorstel: medefinanciering toezeggen, zodat project verder kan. Op termijn zijn er meer kansen. Rol?
- **Kennisontwikkeling,** borging, samenwerking. Kennisconvenant. Willen we dat? Initiatief nemen. Kunnen we die rol waarmaken?
- **Ruimtelijke doorwerking.** Ligt deels bij andere partijen, maar molenstichting kan zorgen voor goede 'doorvertaling' en samenwerking.
- **Meedoen in grote uitvoeringsprojecten.** Laten zien wat je ermee kunt. Triënnale, Biënnale, Van Gogh Nationaal Park, Erfgoed Deal, etc. etc.. Willen we dat? Wat is onze rol? Om dat goed te doen is vermoedelijk ook aanvullende financiering nodig.

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Tot besluit: resultaat vraagt om besluitvorming (2)

- **Communicatie.** Vraagt aandacht. Goed over nadenken. Tijd om te oogsten en nieuwe plannen kenbaar te maken.
- **Bestuurlijk overleg** provincie, waterschap, gemeenten, andere partijen? Willen we dat? Waterschap en provincie hebben nieuwe bestuurders.
- **Eigen organisatie.** Bestuurlijk draagvlak, bestuurlijke trekker / aanspreekpunt. Formeren speciale werkgroep. Gaat zeker de nodige tijd in zitten. Willen we dat, kunnen we dat?

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

Back-up

Pilot project Watermolenlandschappen in Het Groene Woud

WAT IS MOZAÏEK DOMMELVALLEI?

Mozaïek Dommelvallei is een initiatief van vrijwillige professionals, waterschappen en de Dommelvallei-gemeenten. Het is ontstaan doordat er nieuwe ruimtelijke vraagstukken spelen in Brabant, op het gebied van stad, natuur en productieland. Deze opgaven vragen om regionale samenwerking, met het Brabantse watersysteem als verbindende onderlegger voor een nieuw raamwerk. Mozaïek Dommelvallei wil bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties stimuleren om initiatieven en projectvoorstellen op dit gebied in te brengen. Een bottom-up ontwikkeling voor een hernieuwd en toekomstbestendig Brabant.

Nationaal Landschap Het Groene Woud, in de stedendriehoek 's-Hertogenbosch, Eindhoven en Tilburg

Stichting Nationaal Landschap Het Groene Woud

Het Streekhuis is het hart van de uitvoering van Het Groene Woud. Het Groene Woud heeft een dagelijks bestuur dat tevens het bestuur van [Stichting Nationaal Landschap Het Groene Woud](#) vormt. Dit bestuur is verantwoordelijk voor de daadwerkelijke realisering van de doelstellingen van Het Groene Woud en stuurt ook de medewerkers aan die werkzaam zijn binnen Streekhuis Het Groene Woud in Liempde.

